EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 12.7.2022
COM(2022) 333 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o „zavezah za zaupanje v statistiko“ držav članic, kot predpisuje Uredba (ES) št. 223/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o „zavezah za zaupanje v statistiko“ držav članic, kot predpisuje Uredba (ES) št. 223/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009

1. UVOD

1.1. Uredba (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki

To je tretje poročilo, ki ga je Komisija pripravila v skladu z Uredbo (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki[1] in zlasti členom 11(4), ki določa:

„Komisija na podlagi letnih poročil, ki jih pošiljajo države članice, redno spremlja zaveze držav članic, ki se po potrebi posodabljajo.

[…]

Komisija do 9. junija 2018 in nato vsaki dve leti Evropskemu parlamentu in Svetu poroča o objavljenih zavezah, po potrebi pa tudi o poročilih o napredku.“

Prvo poročilo je bilo objavljeno leta 2018[2], drugo pa leta 2020[3].

1.2. Zaveza za zaupanje v statistiko

Koncept zaveze za zaupanje v statistiko (v nadaljnjem besedilu: zaveza) je nastal zaradi izboljšanja okvira kakovosti za statistiko. Prvič je bil opisan v sporočilu Komisije iz leta 2011[4]. Namen koncepta je vključiti nacionalne vlade v prevzemanje odgovornosti za stopnjo skladnosti države s Kodeksom ravnanja evropske statistike (v nadaljnjem besedilu: kodeks)[5].

Kodeks določa standard za razvoj, pripravo in izkazovanje evropske statistike. Temelji na 16 načelih v zvezi z institucionalnim okoljem, statističnimi postopki in rezultati. Njegov cilj je zagotoviti, da evropska statistika ni le relevantna, pravočasna in točna, temveč tudi skladna z načeli strokovne neodvisnosti, nepristranskosti in objektivnosti. Zaveza vzpostavlja povezavo med kodeksom in vlado države članice, ki je prej manjkala.

V skladu s členom 11(3) Uredbe (ES) št. 223/2009 je zaveza instrument, ki si „dodatno prizadeva za zagotavljanje zaupanja javnosti v evropsko statistiko in napredka pri izvajanju statističnih načel iz Kodeksa ravnanja“, sprejele pa naj bi jo tako države članice kot tudi Komisija.

V uvodni izjavi 17 Uredbe (EU) 2015/759[6] je navedeno tudi, da bi morala zaveza „vključevati posebne zaveze vlade te države članice za izboljšanje ali ohranjanje pogojev za izvajanje Kodeksa ravnanja“.

---

1 Uredba (ES) št. 223/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009 o evropski statistiki ter razveljavitvi Uredbe (ES, Euratom) št. 1101/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o prenosu zaupnih podatkov na Statistični urad Evropskih skupnosti, Uredbe Sveta (ES) št. 322/97 o statističnih podatkih Skupnosti in Sklepa Sveta 89/382/EGS, Euratom, o ustanovitvi Odbora za statistične programe Evropskih skupnosti (UL L 87, 31.3.2009, str. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516.

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex – 52020DC0278 – SL – EUR-Lex (europa.eu).

4 COM(2011) 211.

5 Kodeks ravnanja evropske statistike – revidirana različica 2017.

6 Uredba (EU) 2015/759 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o spremembi Uredbe (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki (UL L 123, 19.5.2015, str. 90).

1.3. Medsebojni strokovni pregledi evropskega statističnega sistema (ESS)

Eurostat in nacionalni statistični organi vseh držav članic in držav Efte oblikujejo partnerstvo za pripravo evropske statistike, imenovano evropski statistični sistem (ESS). Da bi zagotovili kakovost svoje statistike, so člani ESS oblikovali skupni okvir kakovosti, katerega temelj je kodeks. Poleg zavez so pomemben instrument za zagotavljanje izvajanja skupnega okvira kakovosti in s tem kakovosti evropske statistike medsebojni strokovni pregledi ESS, ki se redno izvajajo za oceno skladnosti članov s kodeksom.

Medsebojni strokovni pregledi ESS se izvajajo redno in vključujejo samoocene, obiske držav in poročilo o medsebojnem strokovnem pregledu za vsako državo, v katero so vključena priporočila za izboljšavo, ki zajemajo ukrepe za izboljšavo in njihovo letno spremljanje, ki ga izvaja Eurostat. Dva prejšnja kroga medsebojnih strokovnih pregledov sta bila opravljena v obdobjih med letoma 2006 in 2008 ter letoma 2013 in 2015, sedanji, tretji krog pa poteka od leta 2021 do leta 2023.

2. PREGLED ZAVEZ ZA ZAUPANJE IN POROČIL DRŽAV

2.1. Splošne določbe

V skladu s členom 11 Uredbe (ES) št. 223/2009 morajo države članice vzpostaviti in objaviti zavezo ali vsaj posredovati Komisiji in objaviti poročilo o napredku pri izvajanju kodeksa in o prizadevanjih za vzpostavitev zaveze.

Komisija zaveze redno spremlja na podlagi letnih poročil, ki jih pošiljajo države članice.

2.2. Oblika zaveze

Uredba (ES) št. 223/2009 ne določa pravil o obliki zaveze. Vendar morajo zaveze vključevati posebne zaveze glede politike ter biti predstavljene in pripravljene tako, da se zagotovijo ustrezni pogoji za visokokakovostno statistiko.

Države članice, ki menijo, da zavezo predstavljajo nekateri deli njihove zakonodaje, se na splošno sklicujejo na posebne pravne določbe, ki so pomembne za izboljšanje in ohranjanje pogojev za izvajanje kodeksa, in poročajo o nedavnem razvoju dogodkov. Države članice, ki so vzpostavile samostojne zaveze, so o njih obvestile Komisijo in jih javno objavile.

V oddelku 2.2.1 spodaj je pregled pomembnega razvoja dogodkov v zvezi z obstoječimi zavezami, o katerem se je poročalo v letih 2020 in 2021.

2.2.1. Nacionalna zakonodaja, ki predstavlja zaveze

Hrvaška: novi zakon o uradni statistiki je začel veljati marca 2020[7]. Hrvaškemu statističnemu uradu zagotavlja strokovno neodvisnost in podporo, ki ju potrebuje za ohranjanje in izboljšanje pogojev za izvajanje kodeksa.

Izboljšane so bile določbe o imenovanju in razrešitvi generalnega direktorja ter pripravljene določbe o sodelovanju in usklajevanju v okviru statističnega sistema ter nova podlaga za financiranje. Pri pripravi načrtovane samostojne zaveze so poročali o znatnem napredku.

Češka: zaveza je bila objavljena 28. februarja 2018**[8]**. Vlada je v letih 2020 in 2021 še naprej v celoti upoštevala načelo strokovne neodvisnosti češkega statističnega urada, ki je dejavno spodbujal načela strokovne neodvisnosti in ravnal skladno z njimi.

[7] Uradni list št. 25/20.

Danska: nacionalni statistik je v letih 2020 in 2021 pripravil nove obvezne smernice za kakovost na podlagi kodeksa, ki vključujejo spremljanje in poročanje vladi ter so podlaga za nacionalni postopek izvrševanja.

Finska: zadevni nacionalni zakon o statistiki je v postopku pregledovanja in bo Parlamentu predstavljen v letu 2022.

Francija: postopek, da se v pravo vključi strokovna neodvisnost pri statistiki, dobro napreduje. Ministrstvo za kulturo je že ustrezno spremenilo uredbo. V zvezi z ustreznostjo virov je bila podpisana večletna pogodba, ki zagotavlja, da bodo cilji doseženi in da bo notranje upravljanje izboljšano. Obisk v okviru medsebojnega strokovnega pregleda EES je bil opravljen že leta 2021[9].

Italija: obisk v okviru medsebojnega strokovnega pregleda EES bo opravljen konec leta 2022. V letih 2020 in 2021 je bila posodobljena politika kakovosti statističnega urada, preoblikovan je bil odbor za kakovost in odobrena je bila druga izdaja italijanskega kodeksa ravnanja statistike. Prizadevanja za pripravo samostojne zaveze se nadaljujejo.

Nizozemska: v letih 2020 in 2021 je bilo sprejetih veliko ukrepov za izboljšanje skladnosti s kodeksom. Nizozemski statistični urad je na primer leta 2020 objavil novo strategijo za človeške vire za obdobje 2020–2025 in prejel več certifikatov ISO.

Španija: zaveza se izvaja kot del nacionalnega načrta za statistiko za obdobje 2021–2024 in naknadnih letnih programov. Na posebnem spletišču nacionalnega statističnega urada je mogoče najti povzetek državljanov o zavezi ter povezave do vseh večletnih načrtov in letnih programov od leta 2016 dalje[10].

Slovaška: zavezo oblikuje zakon o državni statistiki[11]. Leta 2021 je bil spremenjen, da bi se to pojasnilo in da bi se izvajala načela kodeksa.

Druge države članice, ki menijo, da zavezo predstavlja nacionalna zakonodaja, in ki v zadnjih dveh letih niso poročale o večjih spremembah, so: **Avstrija, Nemčija, Estonija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Poljska in Portugalska.**

2.2.2. Samostojne zaveze

Bolgarija:

edina nova samostojna zaveza, odkar je bolgarska vlada decembra 2021 sprejela zadnje poročilo[12]. Izjavlja, da je nacionalni statistični sistem skladen z načeli kodeksa, zagotavlja neodvisnost uradne statistike in izraža zavezanost vlade k zagotavljanju kakovosti statističnih podatkov, ki jih je pripravil nacionalni statistični urad, s čimer se bo povečala verodostojnost bolgarske statistike.

Samostojne zaveze, opisane v prejšnjih poročilih:

---

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

9 Dokument je na voljo na: europa.eu.

10 INE – MetodologiaYEstandares – Pobude za spodbujanje in uporabo Kodeksa ravnanja evropske statistike.

11 Zakon št. 540/2001.

12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

Grčija: zaveza[13] je bila podpisana decembra 2012.

Švedska: zaveza[14] je bila predstavljena v predlogu proračuna vlade za leto 2017.

Slovenija: vlada je zavezo[15] sprejela leta 2017.

Irska: vlada je zavezo[16] sprejela leta 2017.

Belgija: zaveza[17] je bila objavljena leta 2017.

Romunija: vlada je zavezo[18] sprejela leta 2017. Romunija je poročala, da je v letih 2020 in 2021 sprejela nadaljnje ukrepe za zagotovitev neodvisnosti statističnega urada in dodelitev ustreznih virov ter vzpostavila nove politike in metodologije v zvezi z digitalizacijo, varstvom podatkov in boljšo uporabo upravnih podatkov.

Malta: zaveza[19] je bila podpisana decembra 2018.

Ciper: zaveza je bila podpisana leta 2018 in objavljena[20] skupaj s povzetkom državljanov. Ciper je poročal, da se po reviziji nacionalnega zakona o statistiki leta 2021 načrtuje revizija zaveze.

Države EGP, Efte in države kandidatke:

Tudi Islandija, ki sodeluje v ESS kot država Evropskega gospodarskega prostora, je vzpostavila samostojno zavezo[21]. Švica, ki v sodeluje v ESS na dvostranski podlagi, je podrobno poročala o nacionalnih ukrepih, ki zagotavljajo skladnost s kodeksom. Prav tako zdaj pojasnjuje, kako bi se lahko oblikovala formalna zaveza. Zaveze so uradno sprejele tri države Zahodnega Balkana, tj. Albanija leta 2017, Črna gora leta 2018 in Severna Makedonija leta 2018.

3. SKLEPNA UGOTOVITEV

Vzpostavitev zavez je očitno imela želeni učinek, da se vlade držav članic zavežejo spoštovanju kodeksa, zaradi česar se je okrepilo zaupanje javnosti v uradno statistiko po vsej EU ter v Evropskem gospodarskem prostoru in sosednjih državah. Vlade so znatno izboljšale

13 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (na voljo samo v angleščini).

14 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf in http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (na voljo samo v švedščini). Glej tudi strani 28 in 29 letnega poročila za leto 2017 uradne statistike Švedske http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(**opis zaveze v angleščini**).**

15 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (na voljo samo v angleščini in slovenščini).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (na voljo samo v angleščini).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (na voljo v angleščini, francoščini, nemščini in nizozemščini).

18 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (na voljo samo v romunščini).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx in https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (na voljo samo v angleščini).

20 Zaveza za zaupanje v statistiko (cystat.gov.cy).

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

svojo zakonodajo o statistiki in javno objavile svoje zaveze, da bi zagotovile spoštovanje načel kodeksa.

Vse več držav je vzpostavilo samostojne zaveze ali so v postopku vzpostavljanja, čeprav večina še vedno meni, da je zaveza neločljivo povezana z njihovo zakonodajo o statistiki. Jasno je, da je za pripravo potreben čas, zlasti zaradi potrebe po sprejetju politične odločitve.

Sedanji tretji krog medsebojnih strokovnih pregledov ESS, ki naj bi bili končani do leta 2023, je trenutno najpomembnejši ukrep za podporo skladnosti s kodeksom in prikaz visoke kakovosti evropske statistike ter opredelitev nadaljnjih izboljšav. Mehanizem medsebojnih strokovnih pregledov ESS je mogoče obravnavati kot še en podporni steber zavez, saj se z njim redno ocenjuje prostovoljna zaveza nacionalnih statističnih organov k spoštovanju kodeksa. Glede na močno povezavo med postopkoma je mogoče pričakovati, da bodo zaveze povezane z razvojem dogodkov sedanjega kroga medsebojnih strokovnih pregledov, s čimer bo najverjetneje povezano tudi poročanje.

Na splošno je jasno, da so vlade in nacionalni statistični organi po vsej EU dobro ozaveščeni o pomembnosti zagotavljanja javnega zaupanja v evropsko statistiko z boljšim upoštevanjem načel kodeksa. Prav tako je očitno, da se pogoji za izvajanje kodeksa nenehno izboljšujejo.